

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten
Diarienummer: U2023/02898

2024-01-31

YTTRANDE: NY MYNDIGHETSSTRUKTUR FÖR FINANSIERING AV FORSKNING OCH INOVATION, SOU 2023:59

DIK är fackförbundet för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår en ny myndighetsstruktur för forskningsfinansiering där tre nya myndigheter inrättas: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten. Samtidigt avvecklas de nuvarande myndigheterna Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova, och den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten upphör.

DIK:s kommentarer

DIK har nyligen släppt en rapport som visar att humaniora, konst och samhällsvetenskap får betydligt mindre resurser till forskning jämfört med andra ämnen, trots att det är där som mer än hälften av studenterna utbildas. Humaniora och samhällsvetenskap missgynnas både i de direkta basanslagen till lärosätena och i den externa finansieringen via forskningsmyndigheter och privata finansiärer¹.

Ett exempel är att Vetenskapsrådet i lägre grad beviljar ansökningar från forskare inom humaniora och samhällsvetenskap, och att forskarna dessutom får lägre summor jämfört med forskare inom exempelvis medicin eller teknik².

Underfinansieringen av humaniora och samhällsvetenskap får konsekvenser för forskarnas arbetsmiljö och möjlighet att forska, men också för utbildningarna som får sämre kvalitet och forskningsanknytning. En konsekvens är också att det utbildas för få doktorander inom humaniora och samhällsvetenskap för att täcka högskolans framtida behov av lärare. Andelen doktorander inom humaniora har minskat med 26 procent under de senaste tio åren³.

DIK ser en risk att forskning inom humaniora och samhällsvetenskap kommer att missgynnas ytterligare med den nya myndighetsstruktur som utredningen föreslår. Satsningar på forskning som bedöms som excellent och innovativ har tidigare i högre grad premierat områden som teknik, naturvetenskap och medicin, på

¹ DIK, [Att förstå och förklara samhället](#), 2023

² Vetenskapsrådet, Forskningsöversikt för humaniora och samhällsvetenskap, 2023

³ SCB på uppdrag av Universitetskanslersämbetet, Doktorander och examina på forskarnivå 2022

bekostnad av humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen. Om Sverige vill ligga i framkant när det gäller forskning och innovation är det både strategiskt och nödvändigt att också satsa på humaniora och samhällsvetenskap.

Som utredningen själv konstaterar står Sverige inför ett antal stora samhällsutmaningar. För att förstå och hantera många av dessa utmaningar – som krig och konflikter, främlingsfientlighet, växande klyftor, klimatförändringar, desinformation och hot mot demokratin – behövs forskning inom humaniora och samhällsvetenskap. De kunskaper och perspektiv som dessa ämnen ger, som källkritik och kreativitet, att tolka samhälle och språk eller att hantera etiska och filosofiska frågeställningar, är dessutom i många fall svåra att automatisera. De är och kommer fortsätta vara viktiga i samhället, på arbetsmarknaden och i AI-utvecklingen.

Om den nya myndighetsstrukturen genomförs är det viktigt att myndigheterna får tydliga uppdrag att fördela tillräckliga medel till humaniora och samhällsvetenskap. DIK anser att forskningsmyndigheternas finansiering till forskning inom dessa discipliner bör öka med åtminstone 50 procent, i enlighet med förslaget från Vetenskapsrådets ämnesråd för humaniora och samhällsvetenskap⁴.

DIK anser också att regeringens direkta basanslag till forskning och forskarutbildning inom humaniora och samhällsvetenskap behöver stärkas. Det är en förutsättning för att tillräckligt många doktorander ska utbildas för att trygga kompetensförsörjningen, men också för att universitetslärarna ska få en reell chans att bedriva undervisning i nära anknytning till forskning.

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Johanna Alm Dahlin
Utredningsansvarig, DIK

⁴ Vetenskapsrådet, Forskningsöversikt för humaniora och samhällsvetenskap, 2023